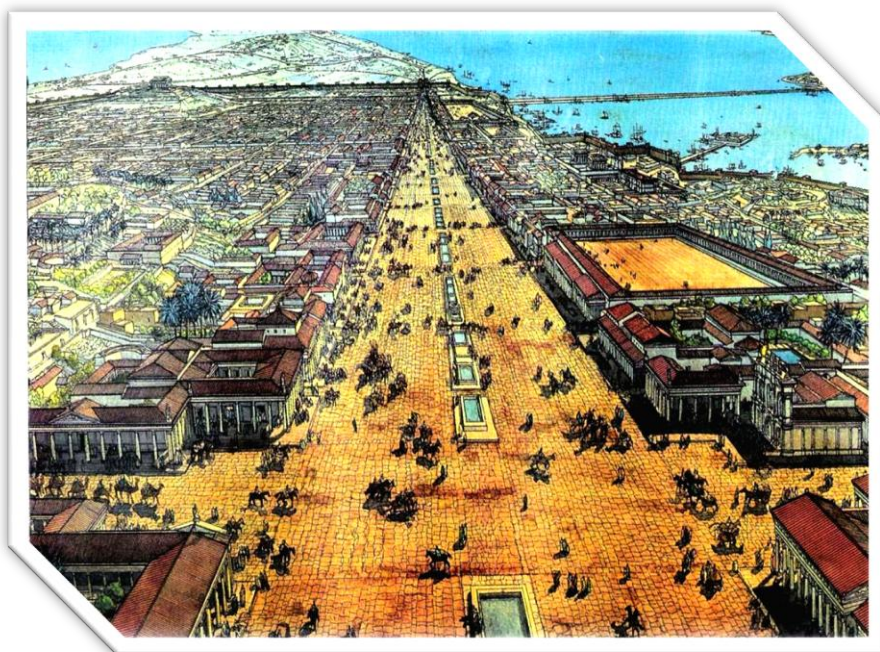

5. Τα γράμματα και οι τέχνες των Ελληνιστικών Χρόνων

Απαντήσεις ερωτήσεων Ιστορίας Α΄ Γυμνασίου

Ελληνιστικοί και Ρωμαϊκοί Χρόνοι

σχ. βιβλίο (σελ. 132)

Απαντήσεις στις ερωτήσεις Ιστορίας Α΄ Γυμνασίου (σ.132)

Ελληνιστικοί Και Ρωμαϊκοί Χρόνοι

5. Τα Γράμματα Και Οι Τέχνες Των Ελληνιστικών Χρόνων

Ερώτηση 1

Τι σημαίνει η έκφραση: «Αυτός ο άνθρωπος έχει πολλές περγαμινές»;

Απάντηση

Η περγαμινή ήταν η γραφική ύλη πάνω στην οποία γράφτηκαν τα βιβλία κατά την αρχαιότητα αλλά και αργότερα. Σήμερα πάνω στην περγαμινή τυπώνονται τα διπλώματα, τα πτυχία. Η παραπάνω φράση σημαίνει ότι κάποιος έχει πολλά διπλώματα, είναι μορφωμένος και ικανός.

Ερώτηση 2

Αναζητήστε τις διαφορές ανάμεσα στο «Μουσείον» της Αλεξάνδρειας και τα σύγχρονά μας μουσεία.

Απάντηση

- Το «Μουσείον» της Αλεξάνδρειας ήταν ένα είδος ινστιτούτου έρευνας και προώθησης των επιστημών. Οι Πτολεμαίοι προστάτευσαν το θεσμό. Καλούσαν τους σοφούς να εργαστούν και χρηματοδοτούσαν διάφορα επιστημονικά προγράμματα. Τα σύγχρονα μουσεία ασχολούνται κυρίως με την έκθεση και τη συντήρηση διάφορων εκθεμάτων. Το Μουσείο της Αλεξάνδρειας αποτελεί τον πρόγονο των σύγχρονων ερευνητικών κέντρων.
- Το «Μουσείον» της Αλεξάνδρειας είχε και θρησκευτική χροιά. Η λέξη μουσείο σημαίνει βωμός των μουσών. Ήταν χώρος στον οποίο οι άνθρωποι ευλογούσαν

από τις Μούσες. Γι' αυτό και στην κορυφή των δασκάλων βρισκόταν ένας ιερέας. Η θρησκευτική χροιά λείπει σήμερα από τα σύγχρονα μουσεία.

➤ Στο «Μουσείον» της Αλεξάνδρειας υπήρχε και ένα ευρύ πρόγραμμα διδασκαλιών από τους σοφούς της εποχής, έμοιαζε περισσότερο με τα σύγχρονα πανεπιστήμια.

Ερώτηση 3

Να συγκριθούν αγάλματα των κλασικών και των ελληνιστικών χρόνων και να σημειωθούν οι ομοιότητες και οι διαφορές: π.χ. η πλάκα της παρθενώνας ζωφόρου με την πλάκα της μεγάλης ζωφόρου του βωμού της Περγάμου ή το άγαλμα της Νίκης του Παιωνίου με το άγαλμα της Νίκης της Σαμοθράκης.

Απάντηση

α)

✓ Ομοιότητες:

Οι μορφές της ζωφόρου του Παρθενώνα και οι μορφές από τη ζωφόρο του βωμού του Δία και της Αθηνάς χαρακτηρίζονται από έντονη πλαστικότητα. Η απεικόνιση και στις δύο περιπτώσεις είναι ρεαλιστική, οι καλλιτέχνες ασχολούνται ακόμη και με τη λεπτομέρεια. Επιπλέον, έχει εντυπωθεί στο μάρμαρο η κίνηση της στιγμής, η φευγαλέα αίσθηση προσώπων και πραγμάτων που κινούνται στον τόπο και στο χώρο. Σε κάποιες παραστάσεις της παρθενώνας ζωφόρου υπάρχει ακόμη και η αίσθηση της ορμής και της δύναμης, ανάλογες με εκείνες της ζωφόρου του βωμού στην Πέργαμο.

✓ Διαφορές:

Η ορμή των μορφών στη ζωφόρο του βωμού του Δία και της Αθηνάς είναι πολύ μεγαλύτερη από ό,τι στην παρθενώνας ζωφόρο. Εδώ οι μορφές των ιππέων που καλπάζουν χαρακτηρίζονται από αρμονία, σχετική ηρεμία, είναι εξειδικευμένες. Η

κίνησή τους είναι ως ένα βαθμό «παγωμένη», πιο στατική. Επιπλέον, το βάθος των μορφών στον βωμό του Δία και της Αθηνάς είναι πολύ μεγαλύτερο, είναι σχεδόν τρισδιάστατες. Οι μορφές του Παρθενώνα είναι σαφώς πιο επίπεδες. Τα ρούχα των μορφών του βωμού ανεμίζουν, είναι σχεδόν αυθύπαρκτες, σχεδόν ανεξάρτητες. Διαθέτουν βαθιές πτυχές που χαράζουν το μάρμαρο. Στον Παρθενώνα οι πτυχώσεις των ρούχων εναρμονίζονται με τα σώματα. Ακόμη, τα πρόσωπα του βωμού του Δία και της Αθηνάς συσπώνται με ένταση, είναι γεμάτα πάθος. Η έκφραση των προσώπων στον Παρθενώνα είναι πολύ περισσότερο ήρεμη και απαθής, τα άλογα των ιππέων είναι συγκρατημένα και μεγαλόπρεπα. Στο βωμό του Δία οι μορφές είναι μυώδεις, οι μύες προβάλλουν σαν βουνά μέσα από τα σώματα. Οι μορφές του Παρθενώνα είναι αέρινες, αρμονικές χωρίς εξάρσεις ως προς τη σωματική διάπλαση.

β)

❖ Ομοιότητες:

Και τα δύο αγάλματα χαρακτηρίζονται από κίνηση. Οι καλλιτέχνες απεικονίζουν τη Νίκη την ώρα που ακόμη πετάει. Και στα δύο αγάλματα σημαντικό συστατικό της σύνθεσης είναι τα φορέματα, τα ρούχα των δύο μορφών, που ανεμίζουν στον αέρα καθώς πετούν.

❖ Διαφορές:

Η κίνηση της Νίκης του Παιωνίου είναι πιο στατική, ενώ στη Νίκη της Σαμοθράκης έχουμε περισσότερο την αίσθηση της διαρκούς κίνησης. Επιπλέον, στη Νίκη της Σαμοθράκης οι πτυχώσεις των ρούχων άπτονται πάνω στο σώμα, τα ρούχα κολλούν πάνω της κατά την κίνηση. Στη Νίκη του Παιωνίου τα ρούχα βασικά ανεμίζουν προς τα πίσω. Επιπλέον, το σώμα της Νίκης του Παιωνίου είναι πιο ελαφρύ, πιο «υγρό». Η Νίκη της Σαμοθράκης είναι πιο συμπαγής, πιο απτή. Τα φτερά διαγράφουν έντονες κινήσεις και στρέφουν το βλέμμα του θεατή προς τα πάνω, ενώ στη Νίκη του Παιωνίου το βλέμμα εστιάζεται στο ρούχο που ανεμίζει.

Ερώτηση 4

Αναζητήστε την ετυμολογία των λέξεων μωσαϊκό και ψηφιδωτό. Συγκεντρώστε πληροφορίες για τις τεχνικές κατασκευής των ψηφιδωτών και προσπαθήστε να εντοπίσετε τις διαφορές ανάμεσα στη μεγάλη ζωγραφική και την τέχνη του ψηφιδωτού.

Απάντηση

α) Η λέξη μωσαϊκό προέρχεται από τη λατινική *mosaicum*, στα μεσαιωνικά μωσίον. Η λέξη ψηφιδωτό προέρχεται από τη λέξη ψήφος + ίδα (= μικρή πέτρα, πετραδάκι).

β) Οι κυριότερες τεχνικές κατασκευής ήταν:

- ✓ Η χρήση κυβικών ψηφίδων για τη δημιουργία μιας σύνθεσης. Χρησιμοποιήθηκε κυρίως από τους αλεξανδρινούς.
- ✓ Η χρήση μεγάλων ψηφίδων με λίγα χρώματα.
- ✓ Η χρήση μικρών χρωματιστών ψηφίδων, με ειδικό τρόπο, ώστε να φαίνεται η ψευδαίσθηση της κίνησης.
- ✓ Η χρήση ψηφίδων που τονίζουν το περίγραμμα των σχεδίων.

Στα ψηφιδωτά που στολίζουν τοίχους ακολουθούσαν δύο τρόπους εκτέλεσης:

1. Το θέμα ζωγραφιζόταν σε γύψινη επιφάνεια. Στη συνέχεια με μαχαίρι έβγαζαν μικρά κομμάτια γύψου και τα αντικαθιστούσαν με ψηφίδες. Έπειτα κολλούσαν πάνω στη ψηφιδωτή σύνθεση ύφασμα το οποίο είχε αλειφτεί με κόλλα. Η όλη σύνθεση μεταφερόταν πάνω στον τοίχο και τοποθετούνταν ασκώντας πίεση. Όταν ο τοίχος είχε στεγνώσει απομάκρυναν προσεκτικά το ύφασμα, αφού το έβρεχαν πρώτα.

2. Οι καλλιτέχνες ζωγράφιζαν τις ψηφίδες από την πίσω πλευρά, ανάποδα.

γ) Το ψηφιδωτό είναι μια ιδιαίτερη τέχνη. Η χρήση ψηφίδων διαφοροποιεί το χαρακτήρα των παραστάσεων σε σχέση με το χαρακτήρα των θεμάτων της μεγάλης ζωγραφικής. Οι διαφορές είναι οι ακόλουθες:

- ❖ Ο τρόπος δημιουργίας του θέματος. Στη μεγάλη ζωγραφική ο καλλιτέχνης εκμεταλλεύεται άμεσα την επιφάνεια, ενώ στο ψηφιδωτό το σχέδιο μεταφερόταν πάνω στις πολύχρωμες ψηφίδες.
- ❖ Η ύπαρξη ψηφίδων περιορίζει σημαντικά την αίσθηση του βάθους, την Τρίτη διάσταση. Οι μορφές προβάλλουν δισδιάστατες μέσα στο χώρο.
- ❖ Η χρήση της ψηφίδας διασπάει την ενότητα της σύνθεσης. Όσο πιο κοντά στη σύνθεση βρισκόμαστε, τόσο πιο μεγάλη αυτοτέλεια και ανεξαρτησία αποκτά κάθε ψηφίδα.
- ❖ Τα περιγράμματα των μορφών και των μοτίβων είναι πιο έντονα, πιο ευδιάκριτα στα ψηφιδωτά. Οι μορφές είναι περιχαρακωμένες από ψηφίδες. Στη μεγάλη ζωγραφική το περίγραμμα των μορφών μπορεί να ρυθμιστεί ανάλογα με τις προθέσεις και το στίλ του καλλιτέχνη.

Ερώτηση 5

Πώς αντιλαμβάνεστε την απομίμηση των μεταλλικών αγγείων από τα πήλινα της ελληνιστικής εποχής;

Απάντηση

Κατά τη διάρκεια της ελληνιστικής εποχής τα αγγεία παράγονται με μαζικό τρόπο. Οι μεγάλες αγορές της Ασίας τροφοδοτούν πλήθος εργαστηρίων στις μητροπόλεις της ανατολής. Τα αγγεία κατασκευάζονται με τη βοήθεια καλουπιών, ενώ το τελείωμα γίνεται με το χέρι. Πολλά από αυτά μιμούνται τα μεταλλικά αγγεία των ελληνιστικών αυλών. Οι αγγειοπλάστες ήθελαν να δώσουν στα έργα τους, τα οποία ήταν πλέον αγαθά μαζικής κατανάλωσης, την αίσθηση της πολυτέλειας και του ξεχωριστού. Οι αγοραστές είχαν τη ψευδαίσθηση ότι αγόραζαν είδος πολυτελείας σε χαμηλές τιμές. Μετείχαν, κατά κάποιο τρόπο, στην πολυτέλεια των ηγεμόνων τους.

Ερώτηση 6

Αφού μελετήσετε το παράθεμα για τον Αγέλαο, να συζητήσετε το μήνυμα που εκπέμπει, λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις που σημειώθηκαν τα επόμενα χρόνια στη Ελλάδα.

Απάντηση

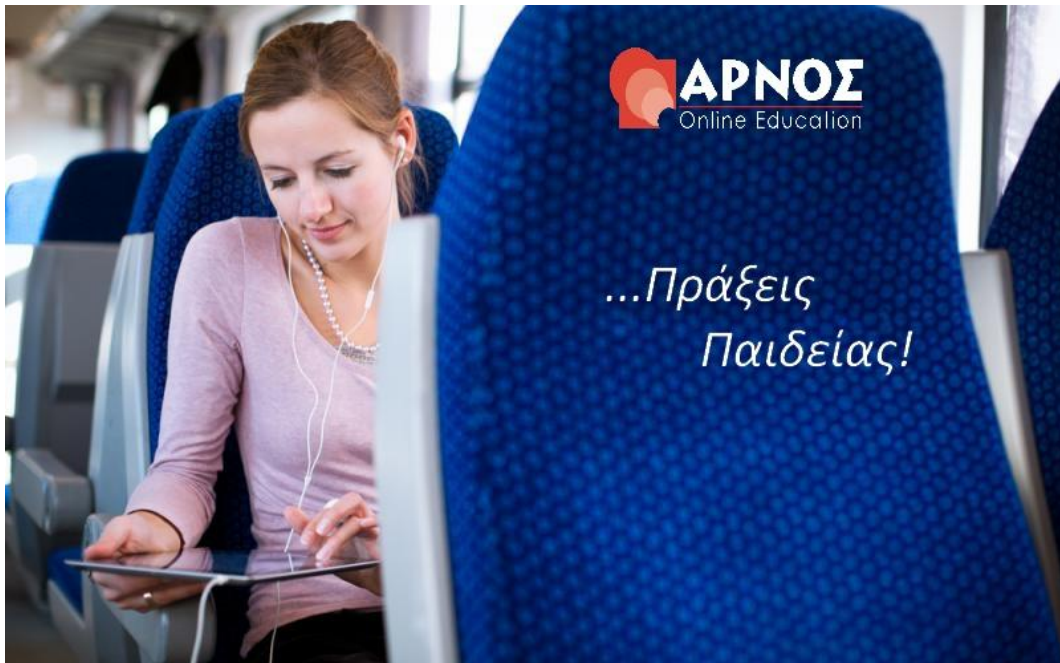
Ο Αγέλαος κηρύττει το μήνυμα της ενότητας και της ομόνοιας των Ελλήνων απέναντι στα νέφη που μέλλουν να έρθουν από τη δύση. Πολλές φορές πρέπει να μην εστιάζουμε στο δέντρο, γιατί έτσι χάνουμε ολόκληρο το δάσος. Η ενότητα εξασφαλίζει την ισχύ μιας ομάδας μικρής ή μεγάλης. Και πολλές φορές η ομόνοια είναι απαραίτητη για να μπορέσει η ομάδα να επιβιώσει και να αναπτυχθεί. Δυστυχώς οι απόψεις του Αγέλαου δεν έτυχαν ιδιαίτερης προσοχής. Γι' αυτό και η Ελλάδα υποδουλώθηκε στους Ρωμαίους.

Επιμέλεια: Ειρήνη Καραγεώργου - Φιλολογος

Φροντιστηριακό e-μάθημα

Γυμνάσιο: 9.000 μαθήματα με βίντεο-διδασκαλία για όλο το σχολικό έτος **μόνο με 150 ευρώ!**

Μελέτη όπου, όποτε και όσο εσύ θες!

Διδάσκουμε μεθοδικά σε βίντεο τη θεωρία του σχολικού βιβλίου και λύνουμε όλες τις ασκήσεις

Δημιουργούμε συνεχώς νέα βίντεο με διδασκαλία για τις εκπαιδευτικές σου απαιτήσεις

Παίζουμε και μαθαίνουμε με on line test αξιολόγησης & SOS διαγωνίσματα προσομοίωσης για τις εξετάσεις

Λύνουμε απορίες ζωντανά on line καθημερινά 3 μ.μ. - 8 μ.μ.

...Πράξεις Παιδείας!